

Professor Good Enough

Professor i sosialmedisin, Per Fugelli, kom til NTFs landsmøte for å snakke om å være bra nok, og om å ha det bra nok.

Inspirert av Hanne Sørvaag, som sang før det ble hans tur, innledet han med å minnes sist han sang selv. Det var på Værøy, i Lofoten, etter en bingo der en kunne vinne en kveite. Han ble oppfordret til å synge. Og i Lofoten har en ikke lyst til å si nei – og være feig. Det gikk som det gikk. Dagen etter møtte han en mann som sa: 'Jeg hørte deg i radioen. Du sang så naturlig.' – Det var snilt sagt, synes Fugelli.

Mennesket er menneskets helsekilde
– Resepten står i Håvamål, fortsatte Fugelli: – Mennesket er menneskets helsekilde.

– Hvis det er sant, hvem er da nr. 1 for bestefar? Barnebarna, selvsagt.

Barnebarna til Per Fugelli liker å høre historier om forbrytelser bestefar gjorde som barn.

– Jeg var for snill som barn. Så jeg må finne på litt.

– Men jeg har en sann historie om da jeg stjal bananer fra en jernbanevogn i Stavanger. Før jul. Den gangen bananer var diamanter. Det var ganske dramatisk da vaktmannen kom, med lom-melykten sin.

– Det kunne endt i Nord-Korea, bestefar!

– Ja, sier jeg og er glad for at barnebarnet er interessert i utenrikspolitikk.

– Vet du hva politiet gjør der, bestefar?

– Nei!

– De ringer til foreldrene dine!

Himmelsyken

– Er vi rammet av himmelsyken, spør Fugelli? Tåler vi null avvik fra Colgate-smilet?

– Helse er lik biologi
ganger kultur ganger
politikk – opphøyd
i annen potens.

$H=(B \times K \times P)^2$

– Ja, vi er kropp, og
tenner – celler. Men jeg
er ikke bare kropp. Kall
det sjel, ånd – eller
psyke, hvis du vil være
kjedelig. Det er dette jeg
mener med faktor P.
Altså ikke politikk i tra-
disjonell forstand. Jeg
mener i betydningen
hvordan vi har det med
hverandre, ikke parti-
politikk altså.

– Faktor K er viktig
i forhold til dette med
himmelsyken. Kultur.
Hva er trygt – hva er
farlig? Hva er normalt
og hva er unormalt?
Hva er sykt – og hva er
friskt? Dette er kultur-
relative fenomener.

– Jeg fikk høre om en
gruppe medisinstuden-
ter som var på besøk
i en barnehage. Det før-
ste de fikk vite der var at de ikke må
spise sand! Det lovet medisinstuden-
tene at de ikke ville gjøre. De måtte
spise gulrot, fikk de vite.

– Hvorfor det, lurte de?

– Gulroten går opp i øyet og du kan
se helt til Island!

En av jentene var veldig trist. Medi-
sinstudentene spurte hvorfor hun var
trist.

– Bestefaren min er død.

– Hva døde han av?

– Jeg tror han hadde spist sand.

Dette er kanskje morsomt. Og det
minner oss på noe. Gitt helsens ligning

Per Fugelli snakket om å leve med det som er og ha det bra nok.

Jammerdalen

– Hvem har gått på søndagsskole, spør Fugelli?

– Det har jeg, svarer han. –

– Min søndagsskolelærer snakket om Jammerdalen her på jorden, hvor vi lever. Den er ikke farlig. Vi kan kose oss her. Han mente å si at vi kan ikke skape himmel på jorden. Vi må ikke legge målene så langt bort at vi aldri når dem, forklarte Fugelli:

– Vi må godta oss selv og hverandre som ufullkomne skapninger.

– Vår tid er besatt av å gjøre det ide-
elle til det normale.

– Hver dag må livsstilen foredles.

– Filosofen Hannah Arendt (det ondes banalitet), ble rådet til å slutte å røyke. Det var ikke aktuelt for henne:

– Mennesket lever ikke for helsen alene, sa hun. Ferdig med det.

– Lever VI for helsen, fremfor å ha helse for å leve, spurte Fugelli?

Fugelli siterte Dagbladet:

– Orgasme gir kvinner bedre helse.

Så lo han godt.

– Musikk gir også bedre helse. Ha ha!

– Og vi er sykkelig opptatt av å spise rett. Vi designer det korrekte måltid og beskytter oss mot de langt på vei innbilde farene.

Sex, kunst, mat og kjærlighet er oppskriften. Vi skal ha minst én og maks fem klemmer om dagen. Gud skal også være med. Bønn tre ganger om dagen er bra.

– Jeg var i New York i fjor. Jeg lå i hotellsengen og zappet gjennom 214 kanaler. Det er en sosialmedisinsk safari.

Jeg kom over en reklame for en latterklinikk i California. En ukes kur er dyrt. To uker er kjempedyrt.

– Latter er sunt. Når vi ler går diafragma opp og ned. Hvem bor under diafragma?

– Leveren! Leveren blir massert når vi ler. I reklamen for latterklinikken så vi leveren disse, på ultralyd. En god latter forlenger livet. Det kan hende.

– Jo da, vi skal ta vare på kropp og tenner. Men vi må ikke bli besatt. Da tar vi glansen fra livet.

– Sex, mat og kunst mister strøm og spenning hvis de gjøres til en helsekur.

– Vi tar på oss beskyttelsesdrakt og identifiserer bagatellmessige farer. Et annet dagbladoppslag sier at de gassfylte joggeskoene dine kan eksplodere. Uten forvarsel!

– Vi får også vite at vi har tidsinnstilte bomber i prostata, hjernen og øyet. Slik skapets grunnleggende mistillit til egen kropp.

– Det siste jeg har oppdaget under helseisme er at det vi er glad i kobles til fare:

– Pass av barnebarn øker faren for hjerteinfarkt, har jeg sett oppslag om. Kyssing kan være dødelig. Tenk om barnebarnet har nøtteallergi og bestemor spiste en nøtt i går – og kysser barnebarnet i dag!

– Og: Vi pøser ut giftige leker til jul.

– Hvis du likevel er så heldig å overleve julaften kommer neste fare en uke etter: Champagne skader tennene! Og leppestift gir brystkreft. Høye hæler gjør deg gal. Med andre ord: Unngå fest!

– Hva kommer alt dette av?

– Det er medienes dramaturgi. Og: vi er blitt så rike. Også på forventninger. Vi har råd til alt – og krav på alt. Ufullkommenhet blir et underslag eller rettferdighetsbrudd.

– Vi skal selvsagt være glade og stolte over alt vi får til innen medisin og odontologi. Og vi bør pålegge oss selv måtehold i måten vi markedsfører det på.

– There ain't no cure for love. Selv om jeg har hørt om en ny antiforelskelsespille. Se på erstatningsjusen. Frykten

for anklager. Noen er besatt av rettigheter. Salsakurs kan redde ekteskapet

het det i reklamen – et ektepar fremmet erstatningskrav overfor danseskolen. I USA er dobørsten merket med at den ikke er egnet for kroppsvask. I tilfelle noen skulle prøve – etter at den har vært brukt der den er ment å brukes.

Gud som klageinstans

– Jeg skal til Jerusalem, fortalte Fugelli.

– Der er det en mur hvor du kan klage til gud. Det er en god idé. Gud er en ukjent adressat her i landet. Jeg synes det er en god klageinstans. Gud har sagt, heter det i bibelen: – Her er gleder og sorger, og det må dere tåle. Og så ga han oss et beroligende middel:

– Det er en mening med alt.

Professor Good Enough

– Jeg reiste i Afrika for å få et glimt av hvordan de forvalter døden, fortalte Per Fugelli. Det er mye å lære av heksedoktorene. En av dem jeg traff hadde tatt navnet Good Enough. Han diagnostiserte ved hjelp av hvite knokler og behandlet med urter og forfedrenes ånder. Han er en lege med grenser. Han sa, helt ærlig, at han ikke kunne helbrede alt. Han veiledet heller:

– Du må tilpasse deg et nytt liv, sa han, og ikke lengte etter det glansbildet du var.

– Dette er viktig kompetanse, avsluttet Per Fugelli:

– Å kunne leve med det som er.

Ellen Beate Dyvi